

HRČAK - središnji internetski portal znanstvenih časopisa Hrvatske

Od ideje do realizacije

U Hrvatskoj uz financijsku potporu *Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa* izlazi oko dvije stotine znanstvenih i znanstveno-stručnih časopisa. Izdavači tih časopisa većinom su znanstvena i/ili stručna društva, znanstveni instituti i fakulteti. Primarni cilj izdavača, ali i autora znanstvenih i stručnih priloga u tim časopisima jest da u njima objavljene znanstvene spoznaje i ostale vijesti iz specifičnih područja dospiju do što većega broja čitatelja. Razvojem interneta te svjetske informacijsko-komunikacijske mreže taj je cilj nešto lakše ostvariv.

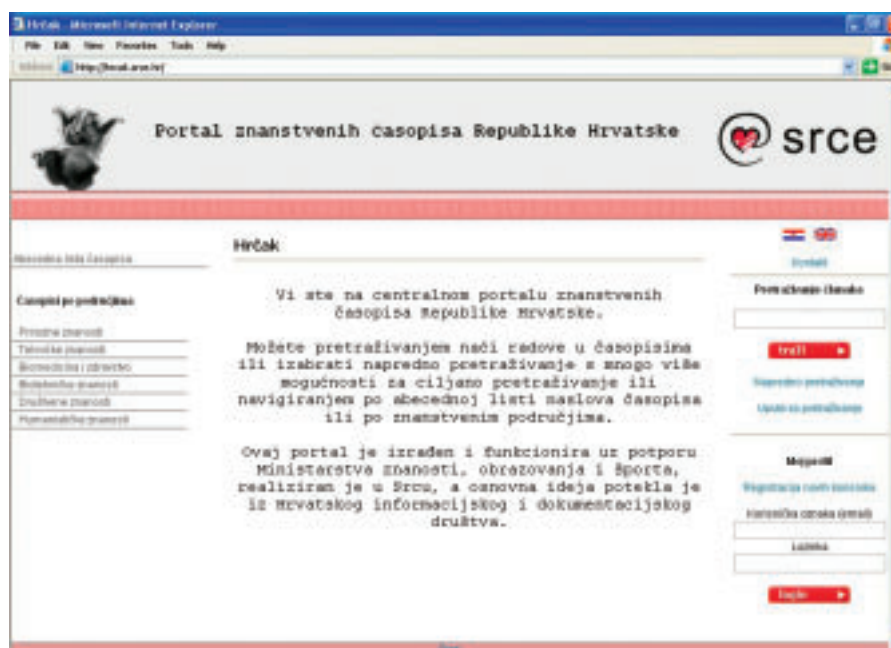
Dio domaćih znanstvenih časopisa već ima vrlo dobro uređene vlastite web stranice (npr. *Polimeri* <http://polimeri.fsb.hr>) i omogućen izravni, *online* pristup pojedinim brojevima i objavljenim radovima. Dio je časopisa na svoje internetske stranice stavio samo osnovne informacije o svojem uredništvu, izdavaču i samome časopisu te učinio dostupnim barem sadržaj pojedinih brojeva. Međutim, još uvijek blizu dvije trećine hrvatskih časopisa nije prisutno na internetu, što je u današnje vrijeme nedopustivo.

Pojavljivanje pojedinih časopisa na internetu nalik je na oglašavanje nečega putem lista papira nalijepljenoga na neki od stupova električne rasvjete. Na tome će ga mjestu uočiti samo slučajni prolaznici. Većina oglašivača danas zna da je najbolje svoj oglas objaviti u nekim specijaliziranim časopisima, jer te časopise poznaju i čitaju i zainteresirani čitatelji. Ulogu sličnu specijaliziranim časopisima na internetu imaju specijalizirani portali, na kojima zainteresirani čitatelji na jednome mjestu mogu naći mnoštvo povezanih sadržaja.

Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo (HID, www.hidd.hr) prepoznalo je važnost vidljivosti i čitanosti hrvatskih časopisa u svijetu te je još 2003. izradilo nacrt idejnoga projekta za uspostavu središnjega portala domaćih znanstvenih časopisa¹. Inicijativu su tada podržali i supotpisali *Hrvatsko knjižničarsko društvo* (www.hkdrustvo.hr), *Hrvatski informatički zbor* (www.hiz.hr) i *Zagrebačko arhivističko društvo* (www.daz.hr/zad) te je poslali u tadašnje *Ministarstvo znanosti i tehnologije* te na adrese uredništava i izdavača svih domaćih znanstvenih časopisa. Inicijativu su podržali MZT i tridesetak časopisa.

S obzirom na to da je *HID* mala udruga s volonterskim članstvom (informatički stručnjaci, dokumentaristi i specijalni knjižničari), on je svoj idejni projekt ponudio na realizaciju *Sveučilišnom računskom centru Sveučilišta u Zagrebu (SRCE)*, koji raspolaže kvalitetnim informatičkim kadrom. *SRCE* je tijekom 2004. godine prijavilo *Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa* informacijsko-tehnološki projekt (tzv. *i-projekt*) pod nazivom *HRČAK - Portal otvorenog pristupa hrvatskim znanstvenim i stručnim časopisima*. Potkraj 2004. *MZOŠ* je prihvatio projekt te sklopio ugovor sa *Sveučilišnim računskim centrom* o njegovu financiranju. U ugovorenom roku od godine dana projekt je realiziran² te se u početnoj fazi sastoji od računalne podrške kao podloge za jednostavno prikupljanje informacija uredništava hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa te njihova ujednačenoga prikaza.

Sustav *HRČAK* (<http://hrcak.srce.hr>) službeno je zaživio u veljači 2006. godine (slika 1).

SLIKA 1. Osnovna stranica sustava HRČAK

¹ Autori idejnog projekta *HID*-a bili su Mirjana Mihalić, Iva Melinščak Zlodi i Tibor Tóth.

² Voditelj projekta je Miroslav Milinović, a članovi tima iz *SRCA* su Draženko Celjak, Nino Katić i Nebojša Topolščak. Na realizaciji su kao vanjski suradnici radili i autori idejnoga projekta te Jadranka Stojanovski.

Sustav je vrlo jednostavan i može se svladati u roku od pola sata. Uredništvo svakog časopisa koje ima pristup internetu može na sustavu HRČAK raditi iz svoga ureda u bilo koje vrijeme.

Funkcionalnost za korisnike

Cijeli je sustav načinjen radi korisnika, odnosno čitatelja. Korisničko sučelje nudi mogućnost pristupa na engleskom ili hrvatskom jeziku.

Moguće je birati časopise iz abecedne liste ili birati časopise samo iz određenoga znanstvenog područja ili potpodručja (npr. prirodne znanosti ili samo kemija). Odabirom nekog naslova dobivaju se osnovni podaci o časopisu te prikaz arhiva, tj. izbor godišta, sveska (volumena) i broja koji korisnik želi vidjeti. Kada se otvori neki broj, dobiva se njegov sadržaj iz kojega se lako otvaraju povezani dokumenti u punom obliku.

Korisničko sučelje nudi mogućnost jednostavnog pretraživanja sadržaja cijelog portala unošenjem neke od ključnih riječi, ali i napredno pretraživanje prema različitim elementima uz uporabu standardnih logičkih operatora AND, OR i NOT te uz mogućnost ograničenja na neki jezik, godišta i/ili znanstveno područje. Kao rezultat pretraživanja dobiva se lista bibliografskih podataka, uz mogućnost dodatnoga uvida u sažetak i ključne riječi i/ili otvaranje u vid u cjeloviti tekst članka.

Koristi uspostave internetskoga portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa

Koristi sustava HRČAK su višestruke, a za potvrdu njegove opravdanosti dovoljno je navesti one najvažnije.

Uredništvima časopisa omogućeno je lako i brzo pretvaranje svojih časopisa u *online* oblik, i to besplatno, uz malo uložena vlastita rada. Istodobno se ne mora voditi posebna briga u svakom pojedinom časopisu o potrebnoj programskoj podršci, o sigurnosti internetskih stranica, niti o arhiviranju sadržaja.

Na jednoj internetskoj adresi je veći broj časopisa te su oni time dostupniji za potencijalne korisnike diljem svijeta. Sustav je izrađen prema svim normama koje se tiču ovoga područja, omogućuje po-

vezivanje s cjelokupnom internetskom zajednicom, čime se povećava dostupnost i vidljivost časopisa i priloga koji su u njima. Osiguran je i jedinstven zajednički marketing.

Uključivanjem samo ovoga središnjeg portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa u odgovarajuće međunarodne portale i kataloge časopisa osigurana je i uključenost svih časopisa iz sustava HRČAK. Povećana vidljivost svih sadržaja nužno dovodi do povećane čitanosti, a time i do povećane citiranosti i odjeka pojedinih radova i časopisa.

Nabrojene koristi morale bi biti dovoljne za donošenje odluke o priključenju ovoj inicijativi i aktivnome sudjelovanju. Ulazak u sustav HRČAK ne isključuje daljnje održavanje vlastitih internetskih stranica pojedinih časopisa ako za to postoji dovoljno sredstava i ako se to i dalje smatra potrebnim.

Mogućnost slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama

Sustav HRČAK zamišljen je i oživotvoren prema temeljnim principima otvorenoga pristupa znanstvenim informacijama, kako je to i zamišljeno prema načelima *Budimpeštanske inicijative* (<http://www.soros.org/openaccess/>) i dalje razrađeno u *Berlinskoj deklaraciji* (<http://www.zim.mpg.de/openaccess-berlin/berlindeclaration.html>). To znači da časopisi i autori njihovih priloga i dalje zadržavaju svoja autorska prava, ali ih u otvorenom pristupu besplatno daju na raspolaganje svjetskoj znanstvenoj zajednici, ali i poreznim obveznicima ove zemlje, jer je većina objavljenih istraživačkih rezultata, ali i izlaženje samih časopisa, sufinancirano njihovim sredstvima.

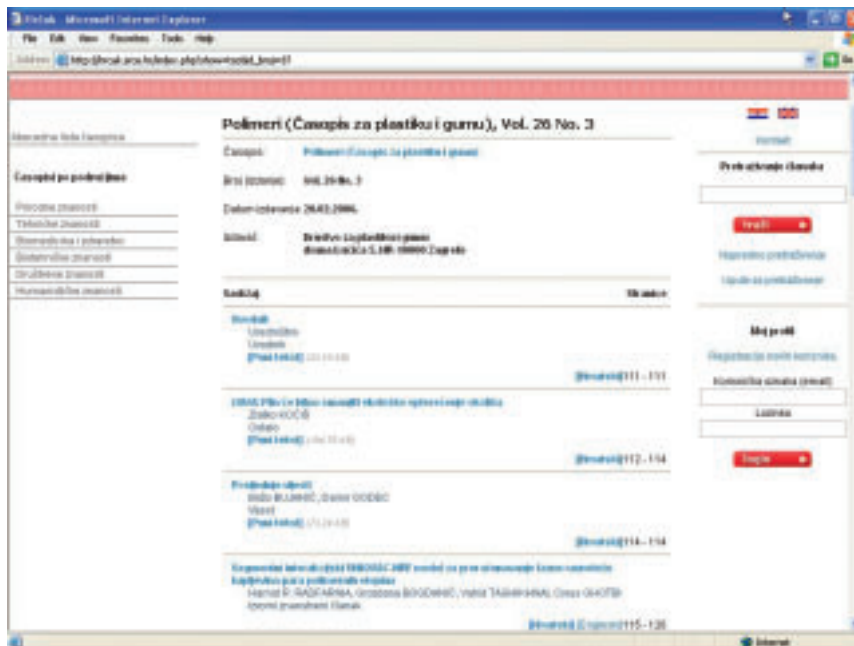
Časopis *Polimeri*

I Uredništvo časopisa *Polimeri* odlučilo se priključiti sustavu HRČAK pa se brojevi 1 – 3 iz godine 2005. (26. godina izlaženja) nalaze na ovome portalu (slike 2 i 3).

Tibor TÓTH,
Pliva d.d., Istraživanje i razvoj, Zagreb

SLIKA 2. Osnovna stranica časopisa *Polimeri*

SLIKA 3. Dio sadržaja časopisa Polimeri 26(2005)3

Udruženje za preradu plastike i gume - događaji u 2005. i plan za 2006.

Udruženje prerađivača plastike i gume, na inicijativu svojih članica, osnovano je 9. 12. 2002. pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Odlukom Upravnog odbora HGK istodobno je ukinuta dotadašnja Zajednica za plastiku i gumu i pripadajuću opremu, osnovana potkraj 1999. Konstituirajuća sjednica Udruženja održana je 24. travnja 2003., kada je i službeno počelo s radom.

Članice Udruženja su sve tvrtke koje su prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti registrirane u području DH 25 – prerada plastike i gume. Kako su interesi pojedinih grupa proizvođača, ovisno o njihovom proizvodnom programu, različiti, njihov rad unutar Udruženja organizira se i po grupacijama. Za sada u Udruženju djeluju sljedeće grupacije: Grupacija polimerni kompoziti, Grupacija proizvođača plastičnih cijevi i spojne opreme te novoosnovana Grupacija ekstrudirane ambalaže. Udruženje je od prosinca 2005. punopravni član europskoga udruženja proizvođača polimernih materijala *Plastics Europe*.

Prema službenim podacima Državnoga zavoda za statistiku, u ovoj industrijskoj grani djeluje 551 tvrtka i oko 800 obrtnika, no u aktivnostima Udruženja aktivno sudjeluje tek stotinjak tvrtki. U želji da što više tvrtki bude informirano o provedenim i budućim aktivnostima te da se tvrtke koje do sada nisu sudjelovale u radu Udruženja sukladno svojim interesima uključe u njegov rad, u ovom broju časopisa *Polimeri* objavljujemo *Izvjeshće o radu Udruženja u 2005. godini i Plan rada za 2006. godinu*.

Izvjeshće o radu Udruženja prerađivača plastike i gume u 2005. godini

Protekla godina bila je vrlo uspješna za Udruženje, osobito na području njegova uključivanja u međunarodne udruge.

Osnovni zadatak Udruženja bio je zastupanje interesa gospodarstva prema kreatorima gospodarske politike. Radi toga su održani sastanci Grupacije proizvođača cijevi i spojne opreme s predsjednikom HGK gospodinom N. Vidoševićem i potpredsjednikom Vlade RH gospodinom D. Polančecom. Pokrenuto je osnivanje Grupacije

proizvođača ekstrudirane ambalaže. Udruženje je bilo aktivno u radu Hrvatskoga zavoda za norme i njegovi su predstavnici sudjelovali u radu TO 531 - Plastični i gumeni proizvodi.

Udruženje je aktivno sudjelovalo u radu savjetovanja Proizvodnja i prerada plastike – strateški oslonac gospodarskog razvoja RH, gdje je mr. Gordana Pehnc Pavlović održala predavanje Stanje industrije plastike i gume RH, s naglaskom na nužnost uključivanja ove industrijske grane u Nacionalni razvojni plan RH. Na temelju zaključaka toga skupa i strateškog promišljanja daljnjeg razvoja ove industrije, upućen je dopis iz Ureda predsjednika HGK Središnjem državnom uredu za razvojnu strategiju, kojim se traži uvrštenje industrije plastike i gume u Nacionalni razvojni plan RH.

Osobito uspješnim može se ocijeniti održavanje okrugloga stola *Industrija polimera u EU – mogućnosti razvoja u Hrvatskoj i Sloveniji*. Skup je održan 20. rujna 2005. u Mokricama u suradnji s europskim udruženjima *PlasticsEurope* i *European Plastics Converters* te slovenskim grozdom *Plasttehnika*.

U nekima od navedenih akcija Udruženje je uspješno surađivalo s Društvom za plastiku i gumu.

Predstavljanje gospodarstva u zemlji i inozemstvu

Aktivnost na predstavljanju Udruženja bila je vrlo dinamična. Odnosila se na sudjelovanje u radu srednjoeuropske regije i središnjice udruženja *PlasticsEurope*. U listopadu je uspješno organiziran posjet grupe članica Udruženja Trgovačkoj komori u Bukureštu, tijekom kojega su održani poslovni sastanci s rumunjskim tvrtkama zainteresiranima za suradnju. Uspostavljena je aktivna suradnja s europskom udrugom prerađivača polimera *European Plastics Converters* i sa svjetskom udrugom direktora nacionalnih udruženja prerađivača plastike i gume (*CIPAD*) te je nastavljena aktivna suradnja sa slovenskim grozdom *Plasttehnika*.

U suradnji s njemačkom vladinom agencijom *GTZ – Društvo za tehničku suradnju*, tajnica Udruženja sudjelovala je u radu dviju radionica za edukaciju u području osnivanja grozdova.